

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Avaldamismärge:

Riigikogu
välisleping
algtekst
RT II 1999, 22, 123

Intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide leping

Protokoll Eesti ühinemise kohta Maailma Kaubandusorganisatsiooni Asutamislepinguga (Marrakeši lepinguga)

Lisa 1C

Liikmed,

soovides vähendada moonutusi ja takistusi rahvusvahelises kaubanduses ja arvestades vajadust edendada tõhusat, nõuetekohast intellektuaalomandi õiguste kaitset, samuti tagada, et intellektuaalomandi õiguste kaitsmiseks rakendatavad meetmed ja menetlus ise ei muutuks tõkkeks seaduslikule kaubandusele,

tõdedes, et selle saavutamiseks on vaja uusi reegleid ja põhimõtteid, mis käsitlevad:

- a) GATT 1994 ning vastavate rahvusvaheliste intellektuaalomandi lepingute ja konventsioonide põhiprintsiipide kohaldatavust;
- b) kaubandusega seotud intellektuaalomandi õiguste kättesaadavust, ulatust ja kasutamist käsitlevate nõuetekohaste standardite ja põhimõtete väljatöötamist;
- c) kaubandusega seotud intellektuaalomandi õiguste kaitsmiseks tõhusate ja sobivate abinõude väljatöötamist, võttes arvesse erinevusi rahvuslikes õigussüsteemides;
- d) tõhusate ja kiiretoimeliste menetluste väljatöötamist valitsustevaheliste vaidluste mitmepoolseks ennetamiseks ja lahendamiseks;
- e) üleminekukorraldust, mille eesmärk on kõige täielikum osasaamine läbirääkimiste tulemustest;

tunnistades vajadust võltsitud kaupade rahvusvahelist kaubandust käsitlevate põhimõtete, reeglite ja käitumisjuhiste mitmepoolse raamistiku järele;

tõdedes, et intellektuaalomandi õigused on eraõigused;

tunnistades vajadust arvestada riikliku poliitika eesmärke intellektuaalomandi kaitse rahvuslikes süsteemides, kaasa arvatud arengu ja tehnoloogiaga seotud eesmärgid;

tunnistades ka vähimarenenud liikmesmaade erivajadusi seaduste ja määruste maksimaalselt paindlikuks rakendamiseks omal maal, et võimaldada neil luua tugev ja elujõuline tehnoloogiline baas;

rõhutades tähtsust kehtestada pingete vähendamiseks kindlapiirilisi kohustusi kaubandusega seotud intellektuaalomandi alaste vaidluste lahendamiseks mitmepoolsete menetluste kaudu;

soovides kehtestada vastastikku toetavad suhted WTO ja Ülemaailmse Intellektuaalomandi Organisatsiooni (käesolevas lepingus «WIPO») vahel ja ka teiste asjakohaste rahvusvaheliste organisatsioonidega,

lepivad kokku järgmises.

I jagu

ÜLDSÄTTED JA PÕHIPRINTSIIBID

Artikkel 1. Kohustuste iseloom ja ulatus

1. Liikmed jõustavad käesoleva lepingu sätteid. Liikmed võivad rakendada, kuid ei ole kohustatud rakendama oma seadustes ulatuslikumat kaitset, kui nõuab käesolev leping, tingimusel et selline kaitse ei ole vastuolus käesoleva lepingu sätetega. Liikmetel on õigus valida sobiv meetod käesoleva lepingu sätete rakendamiseks oma õigussüsteemis ja -praktikas.

2. Käesolevas lepingus mõistetakse termini «intellektuaalomand» all kõiki intellektuaalomandi kategooriaid, mida käsitletakse II jao osades 1–7.

3. Liikmed tagavad käesolevas lepingus sätestatud režiimi ülejäänud liikmete kodanikele.¹ Asjakohase intellektuaalomandiõiguse puhul tuleb teiste liikmete kodanike all mõista füüsilisi või juriidilisi isikuid,

kes vastaksid kaitstavuse kriteeriumidele Pariisi konventsiooni (1967), Berni konventsiooni (1971), Rooma konventsiooni ja mikrolülituse käsitleva intellektuaalomandi lepingu järgi, kui kõik WTO liikmed oleksid nende konventsioonide liikmed.²Iga liige, kes kasutab Rooma konventsiooni artikli 5 lõikes 3 või artikli 6 lõikes 2 sätestatud võimalusi, teavitab sellest intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide nõukogu (TRIPSi nõukogu) nendes sätetes ettenähtud korras.

Artikkel 2. Intellektuaalomandi konventsioonid

1.Käesoleva lepingu II, III ja IV jaosse puutuvad peavad liikmed kinni Pariisi konventsiooni (1967) artiklitest 1–12 ja 19.

2.Miski käesoleva lepingu I kuni IV jaos ei vabasta liikmeid kohustustest, mis neil võivad olla üksiksuhtes Pariisi konventsiooni, Berni konventsiooni ja mikrolülituse käsitleva intellektuaalomandi lepingu põhjal.

Artikkel 3. Võrdne kohtlemine

1.Iga liige tagab teiste liikmete kodanikele intellektuaalomandi kaitse³režiimi, mis ei ole vähem soodne kui tema kodanikele tagatu, välja arvatud erandid, mis on juba sätestatud vastavalt Pariisi konventsioonis (1967), Berni konventsioonis (1971), Rooma konventsioonis ja mikrolülituse käsitlevas intellektuaalomandi lepingus. Teoste esitajate, fonogrammitootjate ning ringhäälinguorganisatsioonide puhul kehtib see kohustus ainult nende õiguste suhtes, mis on sätestatud käesolevas lepingus. Kõik liikmed, kes kasutavad võimalusi, mis on sätestatud Berni konventsiooni artiklis 6 ja Rooma konventsiooni artikli 16 lõike 1 punktis b, teavitavad sellest TRIPSi nõukogu nendes sätetes ettenähtud korras.

2.Liikmed võivad lõikes 1 lubatud erandeid kasutada seoses kohtuliku või haldusmenetlusega, kaasa arvatud teenindusaadressi või voliniku määramine liikme jurisdiktsiooni piires, üksnes juhul, kui sellised erandid on vajalikud vastavuse tagamiseks käesoleva lepingu sätetega kooskõlas olevate seaduste ja määrustega, mis pole vastuolus ja kui niisugust menetlust ei rakendata viisil, et see oleks kaubanduse varjatud piirang.

Artikkel 4. Enamsoodustusrežiim

Intellektuaalomandi kaitse alal tagatakse ühe liikme poolt mis tahes teise maa kodanikele antav eelis, soodustus, eesõigus või vabadus kohe ja tingimusteta kõigi teiste liikmete kodanikele. Sellest kohustusest on vabastatud niisugune liikme poolt antav eelis, soodustus, eesõigus või vabadus, mis:

- a) tuleneb kohtulikku abi ja seaduste elluviimist käsitlevatest üldise iseloomuga rahvusvahelistest lepingutest, mis ei piirdu spetsiaalselt intellektuaalomandi kaitsega;
- b) antakse vastavuses selliste Berni konventsiooni (1971) või Rooma konventsiooni sätetega, mis lubavad niisuguse režiimi tagamise, mis ei põhine võrdsel kohtlemisel, vaid teisel maal tagataval režiimil;
- c) ei ole sätestatud käesolevas lepingus teose esitajate, fonogrammi tootjate ning ringhäälinguorganisatsioonide õiguste suhtes;
- d) tuleneb intellektuaalomandi kaitset käsitlevatest rahvusvahelistest lepingutest, mis jõustusid enne WTO lepingu jõustumist, tingimusel et sellistest lepingutest on teatatud TRIPSi nõukogule ja et need ei tähenda teiste liikmete kodanike meelevaldset või õigustamatut diskrimineerimist.

Artikkel 5. Mitmepoolsed kaitse saamise ja jõushoidmise lepingud

Kohustusi, millele on viidatud artiklites 3 ja 4, ei kohaldata menetluste puhul, mis on sätestatud WIPO egiidi all sõlmitud intellektuaalomandi õiguste saamist ja jõushoidmist käsitlevates mitmepoolsetes lepingutes.

Artikkel 6. Ammendumine

Vaidluste lahendamise eesmärgil käesoleva lepingu alusel ning kooskõlas artiklite 3 ja 4 sätetega ei tohi käesolevast lepingust midagi kasutada intellektuaalomandi õiguste ammendumise küsimuse käsitlemiseks.

Artikkel 7. Eesmärgid

Intellektuaalomandi õiguskaitse ja õiguste kaitsmine peaksid kaasa aitama tehnoloogiliste uuenduste edendamisele, tehnoloogia edastamisele ja levitamisele, tehnoloogiliste teadmiste tootjate ja tarbijate vastastikku kasu saamisele viisil, mis viib sotsiaalsele ja majanduslikule heaolule ning õiguste ja kohustuste tasakaalustatusele.

Artikkel 8. Põhimõtted

1.Liikmed võivad oma seaduste ja määruste koostamisel ja muutmisel võtta vajalikke meetmeid tervishoiu ja toitumise ning avalike huvide kaitseks aladel, mis on nende sotsiaalmajandusliku ja tehnoloogilise arengu jaoks elulise tähtsusega, tingimusel et need meetmed on kooskõlas käesoleva lepingu sätetega.

2.Tingimusel, et need on kooskõlas käesoleva lepingu sätetega, võidakse vajada asjakohaseid meetmeid, et takistada intellektuaalomandi õiguste kuritarvitamist õigusevaldaja poolt või tõkestada tegevust, mis mõttetult piirab kaubandust või mõjutab negatiivselt tehnoloogia rahvusvahelist edastamist.

II jagu

INTELLEKTUAALOMANDI ÕIGUSTE KÄTTESAADAVUST, ULATUST JA KASUTAMIST KÄSITLEVAD STANDARDID

1. osa. Autoriõigus ja sellega kaasnevad õigused

Artikkel 9. Suhe Berni konventsiooniga

1. Liikmed järgivad Berni konventsiooni (1971) artikleid 1–21 ja selle lisa. Liikmetel ei ole siiski käesoleva lepingu põhjal õigusi ega kohustusi konventsiooni artikli 6bisalusel tagatavate või sellest tulenevate õiguste suhtes.

2. Autoriõiguse kaitse laieneb väljendustele, mitte aga ideedele, protsessidele, töömeetoditele või matemaatilistele mõistetele kui sellistele.

Artikkel 10. Arvutiprogrammid ja andmekogud

1. Arvutiprogramme, kas lähtetekstina või objektikoodi näol, kaitstakse nagu kirjandusteoseid vastavalt Berni konventsioonile (1971).

2. Andme- või muu materjali kogusid, nii arvutiga loetavaid kui muul kujul, mis nende sisu valiku või korralduse alusel moodustavad intellektuaalse loomingu, kaitstakse sellistena. Niisugune kaitse, mis ei laiene andmetele või materjalile endale, ei kahjusta autoriõigusi, mis sisalduvad andmetes või materjalis endas.

Artikkel 11. Rendiõigused

Vähemalt arvutiprogrammide ja kinematograafiateoste puhul tagab liige autoritele ja nende õigusjärglastele õiguse kas lubada või keelata nende autoriõigusega kaitstud tööde originaalide või koopiade rentimist üldsusele. Liige on sellest kohustusest vabastatud kinematograafiateoste puhul, välja arvatud juhul, kui niisugune rentimine on viinud selliste tööde laiaulatuslikule kopeerimisele, mis kahjustab oluliselt reprodutseerimise ainuõigust, mis vastav liige on andnud autoritele ja nende õigusjärglastele. Arvutiprogrammide puhul ei kehti see kohustus rentimise kohta, milles programm ise ei ole rentimise peamine objekt.

Artikkel 12. Kaitse kestus

Kui teose puhul arvutatakse kaitse kestust muul alusel kui füüsilise isiku eluaeg, siis on see vähemalt 50 aastat õiguspärase avaldamise kalendriaasta lõppemisest või kui viiekümne aasta jooksul alates teose loomisest pole teost õiguspäraselt avaldatud, siis viiskümmend aastat teose loomise kalendriaasta lõppemisest, välja arvatud fotograafia- ja tarbekunsteose puhul.

Artikkel 13. Piirangud ja erandid

Liikmed võivad ainuõiguste puhul teatud erijuhtudel seada piiranguid või teha erandeid, kui see ei ole vastuolus teose normaalse kasutamisega ega kahjusta liigselt õigusevaldaja seaduslikke huve.

Artikkel 14. Teose esitajate, fonogrammi tootjate ning ringhäälinguorganisatsioonide kaitse

1. Seoses oma esituste salvestamisega fonogrammina peab teose esitajal olema võimalus takistada järgmist tegevust, kui see toimub ilma tema loata: salvestada tema seni fikseerimata esitus ja reprodutseerida sellist salvestist. Samuti peab esitajal olema võimalus takistada tema elava esituse ülekandmist ringhäälingus kaablita vahendite abil ja selle edastamist üldsusele ilma tema loata.

2. Fonogrammi tootjatel on õigus lubada või keelata oma fonogrammide otsest või kaudset reprodutseerimist.

3. Ringhäälinguorganisatsioonidel on õigus keelata ilma nende loata toimuvat järgmist tegevust: saateid salvestada, salvestusi reprodutseerida ja kaablita vahendite abil ringhäälingus taas üle kanda, samuti edastada üldsusele oma televisioonisateid. Kui liikmed ei anna ringhäälinguorganisatsioonidele selliseid õigusi, tagavad nad saate objekti autoriõiguse omanikele võimaluse takistada eespool nimetatud tegevust kooskõlas Berni konventsiooni (1971) sätetega.

4. Artikli 11 sätted, mis käsitlevad arvutiprogramme, kehtivad *mutatis mutandis* fonogrammi tootjate ja kõigi teiste fonogrammiga seotud õiguste valdajate kohta, nagu on ette nähtud liikme enda seaduses. Kui 15. aprillil 1994 on liikmel fonogrammide rentimise suhtes jõus õigusevaldajate õiglase tasustamise süsteem, siis võib liige säilitada sellise süsteemi tingimusel, et fonogrammide rentimine ei hakka oluliselt kahjustama õigusevaldajate ainuõigust reprodutseerimisele.

5.Kaitse kestus, mis vastavalt käesolevale lepingule antakse teose esitajatele ja fonogrammi tootjatele, kehtib vähemalt 50-aastase perioodi lõpuni, arvestades selle kalendriaasta lõpust, millal tehti salvestus või toimus esitus. Lõike 3 alusel tagatava kaitse kestus on vähemalt 20 aastat alates selle kalendriaasta lõpust, millal saade toimus.

6.Iga liige võib seoses artiklite 1, 2 ja 3 põhjal antavate õigustega rakendada tingimusi, piiranguid, erandeid ja reservatsioone ulatuses, mida lubab Rooma konventsioon. Siiski kohaldatakse esitajate ja fonogrammi tootjate õigustele fonogrammi suhtes *mutatis mutandis* Berni konventsiooni (1971) artikli 18 sätteid.

2. osa. Kaubamärgid

Artikkel 15. Kaitse objekt

1.Iga märk või märgikombinatsioon, mille abil ühe ettevõtte kaupu või teenuseid võib eristada teiste ettevõtete omadest, võib olla kaubamärk. Sellised märgid, eriti sõnad, mis sisaldavad isikunimesid, tähti, numbreid, kujutislikke elemente või värvikombinatsioone, samuti iga sellist märkide kombinatsiooni, on sobivad registreerimiseks kaubamärgina. Kui märgid ei erista loomupäraselt vastavaid kaupu või teenuseid, võivad liikmed nende registreeritavuse teha sõltuvaks nende kasutamisel omandatud eristusvõimest. Liikmed võivad nõuda registreerimise tingimusena seda, et märgid oleksid visuaalselt tajutavad.

2.Lõiget 1 ei tule mõista nii, nagu takistaks see liikmel keelduda kaubamärki registreerimast muudel põhjustel, tingimisel et need on vastavuses Pariisi konventsiooni (1967) sätetega.

3.Liikmed võivad registreeritavuse teha sõltuvaks kasutamisest. Tegelik kaubamärgi kasutamine ei või siiski olla registreerimistaotluse esitamise tingimus. Taotlust ei või tagasi lükata ainult sel põhjusel, et kavatsatud kasutamist pole toimunud kolme aasta jooksul taotluse esitamise kuupäevast.

4.Nende kaupade või teenuste olemus, millele kaubamärki taotletakse, ei või mingil juhul olla takistuseks kaubamärgi registreerimisel.

5.Liikmed publitseerivad iga kaubamärgi kas enne või kohe pärast registreerimist ning annavad piisava võimaluse esitada avaldusi registreeringu tühistamiseks. Lisaks võivad liikmed anda võimaluse vaidlustada kaubamärgi registreering.

Artikkel 16. Antavad õigused

1.Registreeritud kaubamärgi omanikul on ainuõigus takistada kolmandaid isikuid, kellel puudub tema nõusolek, kasutamast kaubanduses identseid või sarnaseid märke kaupade või teenuste puhul, mis on identsed või sarnased nendega, mille jaoks antud kaubamärk on registreeritud, kui selline kasutamine põhjustaks tõenäoliselt segiajamise. Kui identsete kaupade või teenuste puhul kasutatakse identseid märke, on tõenäoline segiajamine eeldatav. Eespool kirjeldatud õigused ei tohi kahjustada ühtki varem kehtivat õigust ega mõjutada liikmete võimalust teha õigused kättesaadavaks kasutuse alusel.

2.Pariisi konventsiooni (1967) artikkel 6biskehtib *mutatis mutandis* teenuste kohta. Otsustades, kas kaubamärk on üldtuntud, tuleb liikmetel arvesse võtta kaubamärgi tuntust üldsuse seas vastaval alal, kaasa arvatud tuntus selle liikme territooriumil, mis on saavutatud kaubamärgi reklaamimise tulemusena.

3.Pariisi konventsiooni artikkel 6biskehtib *mutatis mutandis* kaupade ja teenuste kohta, mis ei ole sarnased nendega, mille jaoks kaubamärk on registreeritud, tingimisel et selle kaubamärgi kasutamine kaupade või teenuste puhul viitaks seosele nende kaupade või teenuste ja registreeritud kaubamärgi omaniku vahel, ning tingimisel et selline kasutamine kahjustaks tõenäoliselt registreeritud kaubamärgi omaniku huve.

Artikkel 17. Erandid

Liikmed võivad ette näha piiratud erandeid kaubamärgiga antavate õiguste puhul, näiteks kirjeldavate terminite ausa kasutamise kohta, tingimisel et selliste erandite korral arvestatakse kaubamärgi omaniku ja kolmandate isikute seaduslikke huve.

Artikkel 18. Kaitse kestus

Kaubamärgi esmeregistreering ja registreeringu iga pikendamine annab kaitse kestuseks vähemalt seitse aastat. Kaubamärgi registreeringut võib piiramatult pikendada.

Artikkel 19. Kasutamisnõue

1.Kui registreeringu kehtivuse säilitamiseks nõutakse kasutamist, võib registreeringu tühistada alles pärast vähemalt kolmeaastast katkestamatut mittekasutamise aega, juhul kui kaubamärgi omanik ei näita mõjuvaid põhjusi, mis takistavad sellist kasutamist. Mittekasutamise mõjuvaks põhjuseks loetakse kaubamärgi omaniku tahtest sõltumatuid asjaolusid, mis takistavad kaubamärgi kasutamist, nagu näiteks kaubamärgiga kaitstud kaupade või teenuste impordi piirangud või teised valitsuse poolt neile esitatavad nõuded.

2.Kui kaubamärki kasutab teine isik kaubamärgi omaniku kontrolli all, siis loetakse sellist kaubamärgi kasutamist registreeringut säilitavaks.

Artikkel 20. Muud nõuded

Kaubamärgi kasutamist kaubanduses ei tohi põhjendamatult takistada erinõuetega, nagu näiteks koos teise kaubamärgiga kasutamise nõue, erilisel kujul kasutamise nõue või nõue kasutada kaubamärki viisil, mis kahjustab tema võimet eristada ühe ettevõtte kaupu või teenuseid teiste ettevõtete omadest. See ei välista aga nõuet kasutada koos, kuid teineteisega sidumata, kaubamärki, mis identifitseerib teatud kaupu või teenuseid tootva ettevõtte, ja kaubamärki, mis eristab selle ettevõtte kõnesolevaid konkreetseid kaupu või teenuseid.

Artikkel 21. Litsentsimine ja loovutamine

Liikmed võivad määrata kaubamärkide litsentsimise ja loovutamise tingimused, kusjuures tuleb arvestada, et kaubamärkide sundlitsentsimine pole lubatud ja et registreeritud kaubamärgi omanikul on õigus oma kaubamärk loovutada kas koos selle äritegevuse üleandmisega, mille juurde kaubamärk kuulub, või ilma selleta.

3. osa. Geograafilised tähised

Artikkel 22. Geograafiliste tähiste kaitse

1.Geograafiliste tähistena käsitletakse käesolevas lepingus tähisteid, mis näitavad, et kaup on pärit teatud liikme territooriumilt või selle territooriumi teatud piirkonnast või paikkonnast, kui kauba teatud omadus, maine või mõni muu iseloomustav tunnus on olulisel määral seostatav kauba geograafilise päritoluga.

2.Geograafiliste tähiste puhul näevad liikmed ette õiguslikud abinõud, mis võimaldavad huvitatud pooltel takistada:

a) iga sellise abinõu kasutamist kauba tähistamisel või tutvustamisel, mis näitab või lubab oletada, et kõnesolev kaup pärineb muult geograafiliselt alalt kui sealt, kust ta tegelikult pärit on, eksitades üldsust kauba geograafilise päritolu suhtes;

b) igasugust kasutamist, mis kujutab endast kõlvatut konkurentsi Pariisi konventsiooni (1967) artikli 10*b*istähenduses.

3.Liige peab kas *ex officio*, kui ta seadus seda lubab, või huvitatud poole nõudel keelduma kaubamärgi registreerimisest või tunnistama kehtetuks kaubamärgi registreeringu, kui see sisaldab geograafilist tähist või koosneb geograafilisest tähistest, nende kaupade puhul, mis osutatud territooriumilt ei pärine, kui selle tähise kasutamine kaubamärgis vastavate kaupade puhul selle liikme maal on sellise iseloomuga, et eksitab üldsust kauba tegeliku päritolu suhtes.

4.Käesoleva artikli lõigetes 1, 2 ja 3 käsitletud kaitset kohaldatakse geograafiliste tähiste puhul, mis, ehkki need on tähtselt võttes õiged selles osas, mis puutub kaupade päritoluteritooriumi, -piirkonda või -paikkonda, tekitavad üldsuses vale arusaama, et kaubad pärinevad teiselt territooriumilt.

Artikkel 23. Veinide ja kangete alkoholsete jookide geograafiliste tähiste lisakaitse

1.Iga liige näeb ette õiguslikud abinõud, mis võimaldavad huvitatud pooltel takistada geograafilise tähise kasutamist, mis näitab veine veinidena, mis ei pärine antud geograafilise tähisega osutatud kohast, või näitab kangeid alkoholsete jooke alkoholsete jookidena, mis ei pärine antud geograafilise tähisega osutatud kohast, isegi sel juhul, kui kaupade tegelik päritolu on näidatud või kui geograafilist tähist kasutatakse tõlgitult või kui sellega kaasnevad väljendid, nagu «liik», «tüüp», «stiil», «imitatsioon» vms.⁴

2.Kui veinide kaubamärk sisaldab neid identifitseerivat geograafilist tähist või koosneb sellest või kui kangete alkoholsete jookide kaubamärk sisaldab neid identifitseerivat geograafilist tähist või koosneb sellest, siis juhul, kui need veinid või kanged alkoholsete joogid ei ole osutatud päritoluga, tuleb sellise kaubamärgi registreerimisest keelduda või registreering kehtetuks tunnistada *ex officio*, kui riigi seadus seda lubab, või huvitatud poole nõudel.

3.Kui veinide geograafilised tähised on homonüümsed, siis tuleb tagada kaitse igale tähisele, juhul kui artikli 22 lõikes 4 pole sätestatud teisiti. Iga liige peab piiritlema otstarbekohased tingimused, mille järgi kõnesolevaid homonüümseid tähisteid saab üksteisest eristada, arvestades vajadust tagada asjassepuutuvate tootjate jaoks õiglane režiim ja pidades silmas, et tarbijaid ei viidaks eksitusse.

4.Et hõlbustada veinide geograafiliste tähiste kaitset, alustab TRIPSi nõukogu läbirääkimisi, mis käsitlevad mitmepoolse süsteemi loomist veinide kaitsmiskõlblike geograafiliste tähiste teatavakstegemiseks ja registreerimiseks süsteemis osalevate liikmete territooriumil.

Artikkel 24. Rahvusvahelised läbirääkimised; erandid

1. Liikmed lepivad kokku alustada läbirääkimisi, et laiendada artiklis 23 toodud teatavate geograafiliste tähiste kaitset. Liige ei või kasutada allpool toodud lõigete 4–8 sätteid läbirääkimistes osalemisest või kahe- või mitmepoolsete kokkulepete sõlmimisest keeldumiseks. Selliste läbirääkimiste raames on liikmed valmis kaaluma nende sätete pidevat rakendatavust teatavate geograafiliste tähiste puhul, mille kasutamine on niisuguste läbirääkimiste teema.

2. TRIPSi nõukogu jälgib käesoleva osa sätete rakendamist; esimene selline ülevaatus peab toimuma kahe aasta jooksul alates WTO lepingu jõustumisest. Iga küsimusele, mis mõjutab kinnipidamist nendes sätetes toodud kohustustest, võib juhtida nõukogu tähelepanu, kes liikme palvel konsulteerib teise liikmega või liikmetega selles küsimuses, mille suhtes pole olnud võimalik leida rahuldavat lahendust asjassepuutuvate liikmete vahel toimunud kahe- või mitmepoolsetel konsultatsioonidel. Nõukogu astub kokkulepitud korras samme, et hõlbustada tegevust ja jõuda käesolevas osas püstitatud eesmärkideni.

3. Käesoleva osa rakendamisel ei või liige nõrgendada geograafiliste tähiste selle liikme territooriumil vahetult enne WTO lepingu jõustumise kuupäeva antud kaitset.

4. Miski selles osas ei kohusta liiget takistama mõne teise liikme teatud geograafilise tähise jätkuvat ja samalaadset kasutamist, mis seostab veine ja kangeid alkohoolseid jooke tema kodaniku või residendi kaupade või teenustega, kes on kasutanud seda geograafilist tähist pidevalt samade või samaliigiliste kaupade või teenuste puhul selle liikme territooriumil kas a) vähemalt kümme aastat enne 15. aprilli 1994. a või b) heauskselt enne nimetatud kuupäeva.

5. Kui kaubamärgi registreerimise taotlus on esitatud või kaubamärk on registreeritud heauskselt või kui õigus kaubamärgile on omandatud heauskse kasutamise kaudu kas:

- a) enne VI jaos piiritletud sätete liikme poolt rakendamise kuupäeva või
- b) enne, kui geograafiline tähis on oma päritolumaal kaitstud,

ei tohi käesoleva osa rakendamiseks kasutatavad meetmed kahjustada kaubamärgi registreerimiskõlblikkust või registreerimise kehtivust või kasutamise õigust põhjusel, et see kaubamärk on kas identne või sarnane mingi geograafilise tähisega.

6. Miski käesolevas osas ei kohusta liiget rakendama selle sätteid mõne teise liikme geograafilise tähise suhtes seoses kaupade või teenustega, mille puhul mainitud tähis on identne tavalises keelepruugis kasutatava terminiga, nagu näiteks selliste kaupade või teenuste üldnimi selle liikme territooriumil. Miski käesolevas osas ei kohusta liiget rakendama selle sätteid mõne teise liikme geograafilise tähise suhtes seoses viinamarjatoodetega, mille puhul mainitud tähis on identne sellise viinamarjasordi tavapärase nimega, mis esineb selle liikme territooriumil WTO lepingu jõustumise kuupäeval.

7. Liige võib sätestada, et kõik käesoleva osa põhjal esitatavad nõuded kaubamärgi kasutamise või registreeringu kohta tuleb esitada kas viie aasta jooksul pärast seda, kui kaitstud tähise kahjustav kasutamine on saanud selle liikme maal üldtuntuks või pärast kaubamärgi registreerimise kuupäeva selle liikme territooriumil, kui see kuupäev eelneb kahjustava kasutamise üldtuntuks saamise kuupäevale selle liikme territooriumil ja tingimusel, et kaubamärk on selleks kuupäevaks avaldatud ja et geograafilist tähist ei ole kasutatud ega registreeritud petmise eesmärgil.

8. Käesoleva osa sätteid ei tohi mingil viisil kahjustada ühegi isiku õigust kasutada äritegevuses enda või oma ärialase eelkäija nime, juhul kui seda nime ei kasutata viisil, mis üldsust eksitab.

9. Vastavalt käesolevale lepingule ei ole kohustust kaitsta geograafilisi tähiseid, mida ei kaitsta või mille kaitse on lõpetatud nende päritolumaal, või mille kasutamisest seal maal on loobutud.

4. osa. Tööstusdisainilahendused

Artikkel 25. Kaitsevõimelisus

1. Liikmed peavad kindlustama iseseisvalt loodud uudsete või originaalsete tööstusdisainilahenduste kaitse. Liikmed võivad sätestada, et tööstusdisainilahendused ei ole uudsed või originaalsed, kui nad oluliselt ei erine tuntud lahendustest või tuntud lahenduste tunnuste kombinatsioonidest. Liikmed võivad sätestada, et selline kaitse ei laiene tööstusdisainilahendustele, mis tulenevad peamiselt tehnilistest või funktsionaalsetest kaalutlustest.

2. Iga liige kindlustab, et tekstiilidisainilahenduste kaitset tagavad nõuded, eriti kulusid, uuringuid või avaldamist puudutavad nõuded, ei vähendaks ülemääraselt võimalust taotleda ja saada sellist kaitset. Liikmetel on õigus täita seda kohustust kas tööstusdisainilahenduse seaduse või autoriõiguse seaduse alusel.

Artikkel 26. Kaitse

1. Kaitstud tööstusdisainilahenduste omanikul on õigus takistada kolmandatel isikutel ilma tema nõusolekuta valmistada, müüa või importida esemeid, milles sisaldub kaitstud tööstusdisainilahenduste koopia kas täielikult või olulisel määral ja kui nimetatud toimingud võetakse ette kaubanduslikul eesmärgil.

2.Liikmed võivad teha tööstusdisainilahenduste kaitsmisel piiratud erandeid, tingimusel et sellised erandid ei satu ülemäärasesse vastuollu kaitstud tööstusdisainilahenduse normaalse kasutamisega ega kahjusta ülemääraselt kaitstud tööstusdisainilahenduse omaniku õigustatud huve, võttes arvesse kolmandate isikute seaduslikke huve.

3.Kaitse kestus on vähemalt 10 aastat.

5. osa. Patendid

Artikkel 27. Patendi objekt

1.Kooskõlas käesoleva artikli lõigetega 2 ja 3 võib patentida iga leiutist, nii tooteid kui ka meetodeid, kõigist tehnikavaldkondadest, tingimusel et see on uus ning omab leiutustaset ja on tööstuslikult kasutatav.⁵ Kooskõlas artikli 65 lõikega 4, artikli 70 lõikega 8 ja käesoleva artikli lõikega 3 ei ole patendi taotlemisel või patendiõiguste kasutamisel oluline leiutise tegemise koht, tehnikavaldkond ega see, kas tooted on imporditud või valmistatud kohapeal.

2.Liikmed võivad patentsuse välistada leiutiste puhul, mille kaubanduslik kasutamine nende territooriumil on keelatud vajadusest kaitsta avalikku korda või moraali, sealhulgas kaitsta inimeste, loomade ja taimede elu ning tervist või vältida tõsiseid keskkonnakahjustusi, tingimusel et selline välistamine ei toimu ainuüksi seepärast, et niisugune kasutamine on nende seadusega keelatud.

3.Liikmed võivad patentsuse välistada ka:

- a) inimeste või loomade raviks kasutatavate diagnostika-, teraapia- ja kirurgijameetodite puhul;
 - b) taimede ja loomade puhul, välja arvatud mikroorganismid, ja põhiliselt bioloogiliste meetodite puhul, mida kasutatakse taime- ja loomakasvatases, välja arvatud mittebioloogilised ja mikrobioloogilised protsessid.
- Liikmed peavad siiski korraldama taimeliikide kaitsmise kas patentide või tõhusa *sui generis*süsteemi või mingi nende kombinatsiooni abil. Käesoleva punkti sätted vaadatakse üle neli aastat pärast WTO lepingu jõustumise kuupäeva.

Artikkel 28. Antavad õigused

1.Patent annab omanikule järgmised ainuõigused:

- a) takistada kolmandatel isikutel ilma omaniku nõusolekuta valmistada, kasutada, pakkuda müügiks, müüa või importida⁶ neil eesmärkidel seda toodet, kui patendi objekt on toode;
- b) takistada kolmandatel isikutel ilma omaniku nõusolekuta kasutada seda meetodit, samuti kasutada, pakkuda müügiks, müüa või importida neil eesmärkidel vähemalt toodet, mis on saadud otseselt selle menetluse abil, kui patendi objekt on meetod.

2.Patendiomanikel on samuti õigus patent loovutada või pärandada ja sõlmida litsentsilepinguid.

Artikkel 29. Patenditaotlejatele esitatavad tingimused

1.Liikmed peavad nõudma, et patendi taotleja avaks leiutise piisavalt selgelt ja täielikult, nii et vastava ala asjatundja võiks selle teostada; liikmed võivad nõuda taotlejalt leiutise teostamise parima viisi esitamist, mis on leiutajale teada taotluse esitamise kuupäeval või kui nõutakse prioriteeti, siis taotluse prioriteedikuupäeval.

2.Liikmed võivad patendi taotlejalt nõuda teavet tema vastavate välismaiste patenditaotluste ja patentide kohta.

Artikkel 30. Antavate õigustega seotud erandid

Liikmed võivad teha piiratud erandeid patendiga antavate ainuõiguste puhul, tingimusel et sellised erandid ei ole patendi tavakasutamisega ülemäärases vastuolus ega kahjusta liigselt patendiomaniku seaduslikke huve, võttes arvesse kolmandate isikute seaduslikke huve.

Artikkel 31. Muu kasutamine õigusevaldaja loata

Kui liikme seadus võimaldab patendi objekti muud kasutamist⁷ õigusevaldaja loata, kaasa arvatud kasutamine valitsuse poolt või valitsuse volitatud kolmandate isikute poolt, siis tuleb arvestada järgmisi sätteid:

- a) sellise kasutamise lubamist tuleb igal üksikul juhul kaaluda omaette;
- b) sellist kasutamist võib lubada üksnes juhul, kui soovitatav kasutaja on enne sellist kasutamist astunud samme selleks, et saada õigusevaldajalt luba mõistlikel kaubanduslikel tingimustel, ja kui need sammud on olnud piisava aja jooksul edutud. Liige võib sellest nõudest loobuda ettenägematu riikliku kriisiolukorra või muude äärmiselt pakiliste asjaolude korral või riikliku mittekaubandusliku kasutamise juhtudel. Riikliku kriisiolukorra või muude äärmiselt pakiliste asjaolude korral tuleb sellele vaatamata õigusevaldajale kasutamisest teatada niipea, kui see on võimalik. Riikliku mittekaubandusliku kasutuse korral, kui valitsus või hankija ilma

- patendiotsingut tegemata teab või põhjendatult eeldab teadvat, et kehtivat patenti kasutatakse või hakatakse kasutama valitsuse poolt või tarbeks, tuleb õigusevaldajale sellest kohe teatada;
- c) sellise kasutamise ulatus ja kestus peavad piirduma eesmärgiga, milleks kasutamisluba on antud, ja pooljuhttehnoloogia puhul peab see piirduma üksnes riikliku mittekaubandusliku kasutamise või haldusmenetluses konkurentsivastaseks tunnustatud tegevuse heastamisega;
- d) selline kasutamine ei tohi olla ainuõiguslik;
- e) selline kasutamiseõigus pole võõrandatav, välja arvatud juhul, kui see on osa ettevõttest või ettevõtte maineväärtusest, mille juurde kasutamiseõigus kuulub;
- f) selline kasutamine on lubatud peamiselt loa andva liikme siseturu varustamiseks;
- g) volitus selliseks kasutamiseks kuulub, kui selliselt volitatud isikute seaduslike huvide nõuetekohane kaitse ei eelda muud, lõpetamisele siis, kui ja millal asjaolud, mis selleni viisid, lakkavad olemast ega kordu tõenäoliselt. Pädeval võimuorganil on õigus motiveeritud taotluse korral kontrollida nende asjaolude jätkumist;
- h) õigusevaldajale tuleb maksta küllaldast tasu iga kord vastavalt tingimustele, võttes arvesse volituse majanduslikku väärtust;
- i) kõikide sellist kasutamist lubavate otsuste õiguslik kehtivus kuulub kohtulikule või muule erapooletule läbivaatamisele selle liikme kõrgemas võimuorganis;
- j) sellise kasutamise korral makstava tasuga seotud iga otsus kuulub kohtulikule või muule erapooletule läbivaatamisele selle liikme vastavas kõrgemas võimuorganis;
- k) liikmed ei ole kohustatud rakendama eespool toodud punktides b) ja f) sätestatud tingimusi, kui sellist kasutamist lubatakse tegevuse heastamiseks, mis kohtuliku või haldusmenetluse alusel on tunnustatud konkurentsivastaseks. Konkurentsivastase kasutamise heastamise vajadust võib sellisel juhul võtta arvesse tasu suuruse määramisel. Pädevatel võimuorganitel on õigus keelduda loa lõpetamisest, kui tingimused, mis viisid sellise loa andmisele, tõenäoliselt korduvad;
- l) kui sellise kasutamise luba anti selleks, et oleks võimalik kasutada niisugust patenti (teine patent), mida ei saa kasutada teise patendi (esimene patent) õigusi rikkumata, tuleb rakendada järgmisi lisatingimusi:
- i) leiutis, millele taotletakse teist patenti, peab sisaldama tähelepanuväärse majandusliku tähtsusega olulise tehnilise edusammu võrreldes leiutisega, millele taotleti esimest patenti;
- ii) esimese patendi omanikul on õigus sõlmida põhjendatud tingimustel ristlitsents, et kasutada leiutist, millele taotletakse teist patenti;
- iii) esimese patendi kasutamise luba võib võõrandada üksnes koos teise patendi loovutamisega.

Artikkel 32. Tühistamine/ilmajäämine

Iga patendi tühistamise ja patendist ilmajäämise otsuse puhul tuleb anda võimalus asi kohtulikult läbi vaadata.

Artikkel 33. Kaitse kestus

Võimalik kaitse kestus on kuni kaksikümmend aastat alates taotluse esitamise kuupäevast.⁸

Artikkel 34. Meetodi patent: tõendamiskohustus

1. Artikli 28 lõike 1 punktis b) mainitud patendi omaniku õiguste rikkumist käsitlevas tsiviilmenetluses, kui patendi objektiks on toote valmistamise meetod, on kohtuorganil õigus nõuda kostjalt selle tõestamist, et samasuguse toote saamise meetod erineb patenditud meetodist. Seetõttu peavad liikmed vähemalt ühe allpool toodud asjaolu ilmlemise korral sätestama, et iga samasugune toode, mis on valmistatud ilma patendi omaniku loata, loetakse valmistatuks patenditud meetodi järgi, kui vastupidiseks tõestus puudub:

- a) kui patenditud meetodi järgi valmistatud toode on uus;
- b) kui on üsna tõenäoline, et samasugune toode on valmistatud patenditud meetodi järgi, kuid patendi omanikul pole vaatamata piisavatele pingutustele õnnestunud tegelikult kasutatud meetodit kindlaks määrata.

2. Igal liikmel on vabadsus sätestada, et artiklis 1 näidatud tõendamiskohustus kehtib oletatava rikkuja korral üksnes juhul, kui punktis a) toodud tingimus on täidetud, või üksnes juhul, kui punktis b) toodud tingimus on täidetud.

3. Tõendite esitamisel vastupidise väitmiseks tuleb arvestada kostja seaduslike huve tema tootmis- ja ärisaladuste hoidmisel.

6. osa. Mikrolülituste topograafia

Artikkel 35. Suhe IPIC lepinguga

Liikmed lepivad kokku, et mikrolülituste topograafiat (edaspidi topograafia) kaitstakse vastavalt mikrolülituse käsitleva intellektuaalomandi lepingu artiklitele 2–7 (välja arvatud artikli 6 lõige 3) ja artikli 16 lõikele 3 ning et lisaks järgitakse järgmiste artiklite sätteid.

Artikkel 36. Kaitse ulatus

Kui artikli 37 lõikes 1 pole sätestatud teisiti, siis peavad liikmed pidama ebaseaduslikuks järgmisi toiminguid, kui need teostatakse ilma õigusevaldaja⁹ loata: kaubanduslikel eesmärkidel importida, müüa või muul viisil levitada kaitstud topograafiat, mikrolülitust, milles sisaldub kaitstud topograafia, või mikrolülitust sisaldavat toodet, kuivõrd see sisaldab ebaseaduslikult reprodutseeritud topograafiat.

Artikkel 37. Õigusevaldaja luba mittevajavad toimingud

1. Vaatamata artiklis 36 sätestatule ei või ükski liige pidada ebaseaduslikuks ühtki nimetatud artiklis näidatud toimingut seoses mikrolülitusega, milles sisaldub ebaseaduslikult reprodutseeritud topograafia, või seoses sellist mikrolülitust sisaldava tootega, kui isik, kes teostas või tellis sellise toimingu, mikrolülituse või sellist mikrolülitust sisaldavat toodet soetades ei teadnud ega olnud tal mingit reaalselt alust teada, et see sisaldab ebaseaduslikult reprodutseeritud topograafiat. Liikmed peavad sätestama, et alates ajast, millal selline isik sai piisavat teavet selle kohta, et topograafia on ebaseaduslikult reprodutseeritud, võib ta teha mida tahes olemasoleva tagavaraga või enne seda aega tellituga, kuid ta on kohustatud maksma õigusevaldajale summa, mis võrdub mõistliku litsentsitasuga, mida makstakse sellise topograafia litsentsi ostmisel vabal kokkuleppel.

2. Tingimused, mis on toodud artikli 31 punktides *a–k*, kehtivad *mutatis mutandis*iga topograafia sundlitsentsimise puhul või selle kasutamise korral valitsuse poolt või tema tarbeks ilma õigusevaldaja loata.

Artikkel 38. Kaitse kestus

1. Liikmete puhul, kus kaitse tingimusena on nõutav registreerimine, ei tohi topograafiate kaitse kestus lõppeda enne 10 aasta möödumist arvates registreerimistaotluse esitamise või esimese kommertskasutamise kuupäevast maailma mis tahes paigas.

2. Liikmete puhul, kus registreerimine ei ole kaitse tingimusena nõutav, ei tohi topograafiate kaitse kestus olla lühem kui 10 aastat alates esimese kommertskasutamise kuupäevast maailma mis tahes paigas.

3. Olenemata lõigetest 1 ja 2 võib liige sätestada, et kaitse lõpeb 15 aasta möödumisel topograafia loomisest.

7. osa. Avalikustamata teabe kaitse

Artikkel 39

1. Pariisi konventsiooni (1967) artiklis 10bis ettenähtud tõhusa kaitse tagamisel kõlvatu konkurentsi vastu kaitsevad liikmed avalikustamata teavet kooskõlas lõikega 2 ja valitsustele või valitsusasutustele esitatud teavet kooskõlas lõikega 3.

2. Füüsilistel ja juriidilistel isikutel peab olema võimalus takistada nende seadusliku kontrolli all oleva teabe avaldamist teistele või selle omandamist või kasutamist teiste poolt ilma nende nõusolekuta viisil, mis on vastuolus ausate kaubandustavade¹⁰ tingimusega et:

a) selline teave on saladus selles tähenduses, et see ei ole kogumis või üksikosade täpses paigutuses ja kokkupanus üldteada või kergesti kättesaadav isikutele ringkondades, kes tavaliselt kõnesolevat laadi teabega tegelevad;

b) sellel teabel on kaubanduslik väärtus tema salajasuse tõttu;

c) selle teabe üle seaduslikku kontrolli omav isik on asjaoludest lähtuvalt võtnud vajalikke meetmeid, et hoida seda salajas.

3. Kui liikmed nõuavad uusi keemilisi ühendeid kasutatavate farmaatsia- või agrookeemiatoodetele turustusloa andmise tingimusena avalikustamata katse- või muude andmete esitamist, mille saamine on nõudnud märkimisväärseid pingutusi, peavad nad kaitsma selliseid andmeid ebaausa kommertskasutuse vastu. Lisaks peavad liikmed kaitsma selliseid andmeid avalikustamise eest, välja arvatud juhtudel, kui see on vajalik üldsuse kaitseks või kui on võetud meetmeid tagamaks andmete kaitsmist ebaausa kommertskasutuse vastu.

8. osa. Konkurentsivastase tegevuse kontroll lepingulistest litsentsides

Artikkel 40

1. Liikmed lepivad kokku, et mõningad litsentsimistavad või intellektuaalomandiõigusi puudutavad tingimused, mis piiravad konkurentsi, võivad avaldada kaubandusele ebasoodsat mõju ja võivad takistada tehnoloogia edastamist ja levitamist.

2. Käesoleva lepinguga ei ole vastuolus, kui liikmed oma seadustes täpsemalt määratlevad litsentsimistegevuse või tingimused, mis võivad teatavatel juhtudel põhjustada intellektuaalomandi õiguste kuritarvitamise, millel on vastaval turul konkurentsi kahjustav mõju. Vastavalt eespool sätestatule võib liige kooskõlas käesoleva lepingu ülejäänud sätetega võtta kohaseid meetmeid tõkestamiseks või kontrollimaks seesugust tegevust, mille hulka võivad kuuluda näiteks ainuõiguse tagastamise tingimused, kehtivuse vaidlustamist takistavad tingimused ja sundslik pakklitsentsimine, silmas pidades selle liikme asjakohaseid seadusi ja määrusi.

3. Taotluse korral alustab iga liige konsultatsioone mis tahes teise liikmega, kellel on alust uskuda, et konsultatsioonitaotluse saanud riigi kodanikust või residentist intellektuaalomandi õiguste valdaja tegevus rikub taotleva liikme käesoleva osa reguleerimisobjektiga seotud seadusi ja määrusi ning kes soovib tagada selliste õigusaktide täitmist, mõjutamata kummagi liikme võetavaid seadusekohaseid meetmeid ja täielikku

vabadust lõpliku otsuse tegemisel. Taotluse saanud liige võtab täielikult ja mõistvalt arvesse ning tagab piisavad võimalused sellealaseks konsulteerimiseks taotluse esitanud liikmega ning teeb koostööd, edastades kõnealuse küsimuse suhtes asjakohast avalikult kättesaadavat mittekonfidentsiaalset teavet ja muud sellele liikmele kättesaadavat teavet kooskõlas oma maa seadustega ja vastastikku rahuldavate kokkulepete sõlmimisega, mis puudutavad teabe konfidentsiaalsuse tagamist taotleva liikme poolt.

4. Liikmele, kelle kodanike või residentide suhtes on teise liikme territooriumil algatatud menetlus seoses selle teise liikme seaduste ja määruste väidetava rikkumisega käesoleva osa reguleerimisalal, tuleb taotluse korral tagada konsulteerimisvõimalus kõnesoleva teise liikmega samadel tingimustel, nagu on ette nähtud lõikes 3.

III jagu

INTELLEKTUAALOMANDI ÕIGUSKAITSE TAGAMINE

1. osa. Üldised kohustused

Artikkel 41

1. Liikmed tagavad oma seadustega võimaluse kasutada käesolevas osas määratletud kaitsmismenetlusi, et võimaldada tõhusaid meetmeid käesoleva lepinguga hõlmatud intellektuaalomandi õiguste iga rikkumise vastu, sealhulgas kiireloomulisi kaitsevahendeid rikkumise tõkestamiseks ja kaitsevahendeid tulevaste rikkumiste ennetamiseks. Menetlusi rakendatakse viisil, mis võimaldab vältida tõkete loomist seaduslikule kaubandusele ja pakkuda meetmeid nende kaitsemenetluste kuritarvitamise vastu.

2. Intellektuaalomandi õiguskaitse tagamisega seotud menetlused peavad olema ausad ja erapooletud. Need ei tohi olla ülemäära keerulised või kulukad ega tuua kaasa sobimatuid tähtaegu ega õigustamatuid viivitusi.

3. Asjas tehtav otsus peab eelistatavalt olema kirjalik ja põhistatud. See tuleb liigse viivituse teha kättesaadavaks vähemalt menetluspooltele. Asjas tehtav otsus peab põhinema tõendusmaterjalil, mille suhtes pooltel oli võimalus esitada oma seisukohad.

4. Menetluspooltel peab olema võimalus lõplike haldusotsuste kohtulikuks läbivaatamiseks ning asjas tehtud algse kohtuotsuse läbivaatamiseks vähemalt juriidilistes küsimustes kooskõlas asja tähtsust puudutavate jurisdiktsiooniliste sätetega liikme seadustes. Ei ole siiski mingit kohustust anda võimalust kriminaalasjades tehtud õige mõistvate otsuste läbivaatamiseks.

5. Ollakse arusaamisel, et käesoleva osaga ei looda mingit kohustust rajada intellektuaalomandi õiguskaitse tagamiseks eraldi kohtusüsteem lahus kohtusüsteemist üldiseks seaduste täitmise tagamiseks, samuti ei mõjuta see liikmete pädevust tagada üldiselt oma seaduste täitmist. Käesolev osa ei loo kohustust jagada ressursse intellektuaalomandi õiguskaitse ja üldise seaduste täitmise tagamise vahel.

2. osa. Tsiviil- ja haldusmenetlus ning õiguslikud kaitsevahendid

Artikkel 42. Aus ja erapooletu menetlus

Iga käesoleva lepinguga hõlmatud intellektuaalomandi õiguse kaitse tagamiseks võimaldavad liikmed õigusevaldajatele¹¹ tsiviilkohtumenetluse kasutamist. Kostjal on õigus saada õigeaegselt piisavalt detailne kirjalik teade, milles oleks näidatud hagi alus. Pooli võib esindada sõltumatu advokaat ning menetlus ei tohi kehtestada liialt koormavaid nõudmisi kohustusliku isikliku ilmumise suhtes. Kõigil sellise menetluse pooltel on õigus põhistada oma nõudeid ja esitada kõik asjassepuutuvad tõendid. Menetlus peab kindlustama konfidentsiaalse teabe identifitseerimise ja kaitsmise, kui see ei ole vastuolus põhiseaduslike nõudmistega.

Artikkel 43. Tõendid

1. Kui pool on esitanud oma nõuete toetamiseks piisavad mõistlikult kättesaadavad tõendid ja on täpsustanud oma nõuete põhistuseks vajalikud vastaspoole käsutuses olevad tõendid, on kohtuorganid volitatud nõudma vastaspoolelt nende tõendite esitamist, asjakohastel juhtudel konfidentsiaalse teabe kaitset tagavaid tingimusi järgides.

2. Juhul kui menetluspool tahtlikult ja ilma mõjuva põhjuseta keeldub vajalikule teabele juurdepääsu võimaldamast või ei anna teavet muul viisil piisava ajavahemiku vältel või oluliselt takistab õiguste kaitsmise hagi seotud menetlust, võib liige anda kohtuorganitele volitused teha kinnitavaid või eitavaid esialgseid või lõplike otsustusi neile esitatud teabe põhjal, sealhulgas kaebuse või avalduse põhjal, mille on esitanud pool, keda teabele juurdepääsu keelamine on ebasoodsalt mõjutanud, kui pooltele on antud võimalus esitada (vastu)väiteid ja tõendeid.

Artikkel 44. Kohtu korraldused

1. Kohtuorganitel on õigus anda poolele korraldus rikkumine lõpetada, muu hulgas takistada intellektuaalomandiõigust rikkuvate importkaupade sissepääsu nende jurisdiktsiooni all olevatesse

kaubanduskanalitesse vahetult pärast tolliprotseduuride täitmist selliste kaupade suhtes. Liikmed ei ole kohustatud andma sellist õigust kaitstava objekti suhtes, mille isik on omandanud või tellinud enne seda, kui ta sai teada või kui ta oleks pidanud teada saama, et kauplemine seesuguse objektiga toob kaasa intellektuaalomandiõiguse rikkumise.

2. Olenemata käesoleva jao muudest sätetest ja tingimused, et on täidetud II osa nende sätete nõudeid, mis käsitlevad õiguste kasutamist valitsuse või valitsuse volitatud kolmandate isikute poolt ilma õigusevaldaja loata, võivad liikmed piirata sellise kasutuse vastaseid võimalikke õiguslikke kaitsevahendeid hüvitise maksimisega vastavalt artikli 31 punkti 1 sätetele. Muudel juhtudel kohaldatakse käesolevas osas ettenähtud kaitsevahendeid, või kui need kaitsevahendid on vastuolus liikme seadustega, peab võimaldatama selgitavaid otsuseid ja adekvaatset kompensatsiooni.

Artikkel 45. Kahjutasu

1. Kohtuorganitel on õigus kohustada õiguserikkujat maksma õigusevaldajale kahjutasu, mis oleks piisav kompenseerimaks kahju, mida õigusevaldaja on kannatanud oma intellektuaalomandiõiguse rikkumise tõttu õiguserikkuja poolt, kes teadis või pidi teadma, et ta paneb toime rikkumise.

2. Kohtuorganitel on ka õigus kohustada rikkujat tasuma õigusevaldajale kulutused, mille hulka võib kuuluda kohane advokaaditasu. Vajalikel juhtudel võivad liikmed anda kohtuorganitele õiguse nõuda saadud tulude tagastamist ja/või eelnevalt kindlaksmääratud kahjutasu maksmist isegi juhul, kui rikkuja ei teadnud ega pidanud teadma, et ta paneb toime rikkumise.

Artikkel 46. Muud õiguslikud kaitsevahendid

Rikkumise tõhusaks tõkestamiseks on kohtuorganitel õigus määrata, et kaubad, mida nad on leidnud õigusi rikkuvat, tuleb ilma mingisugust kompensatsiooni maksmata kõrvaldada kaubandusest sellisel viisil, et oleks välditud õigusevaldaja mis tahes kahjustamine, või kui see pole vastuolus kehtivate põhiseaduslike nõuetega, hävitada. Kohtuorganitel on samuti õigus määrata, et materjalid ja seadmed, mida peamiselt kasutati õigusi rikkuvate kaupade valmistamiseks, kõrvaldatakse kaubandusest ilma mingisugust kompensatsiooni maksmata, et edasiste rikkumiste ohtu võimalikult vähendada. Selliste taotluste kaalumisel tuleb silmas pidada rikkumise raskusastme ja määratud õigusliku kaitsevahendi proportsionaalsust, samuti kolmandate isikute huve. Võltsitud kaubamärkidega kaupade puhul on ebaseaduslikult lisatud kaubamärgi kõrvaldamine ainult erandjuhul küllaldane selleks, et lubada kõnesolevaid kaupu kaubandusse.

Artikkel 47. Õigus teabele

Liikmed võivad sätestada, et kohtuorganitel on õigus kohustada rikkujat teavitama õigusevaldajat kolmandatest isikutest, kes on seotud õigusi rikkuvate kaupade või teenuste tootmise ja levitamisega ning nende levitamiskanalitest, kui kohtu selline korraldus ei ole ebaseaduslik rikkumise raskusastmega võrreldes.

Artikkel 48. Kahju hüvitamine kostjale

1. Kohtuorganitel on õigus kohustada poolt, kelle taotlusel õiguslikke kaitsevahendeid kasutati ja kes on kaitsemenetlust kuritarvitanud, maksma küllaldast kompensatsiooni seesuguse kuritarvituse tõttu tekkinud kahju hüvitamiseks poolele, kellele on ebaõigelt seatud keelde või piiranguid. Kohtuorganitel on ka õigus kohustada hagejat tasuma kostja kulud, mille hulka võib kuuluda kohane advokaaditasu.

2. Intellektuaalomandi õiguskaitse või selle tagamise puutuvate seaduste rakendamise puhul võivad liikmed vabastada nii riigiorganid kui -ametnikud kahju hüvitamise vastutusest ainult juhul, kui tegevus pandi toime või kavandati heauskselt nimetatud seaduste rakendamise käigus.

Artikkel 49. Haldusmenetlus

Juhul kui mõni tsiviilõiguslik kaitsevahend võidakse määrata asja lahendamisel haldusmenetluse käigus, peab menetlus sisuliselt vastama käesolevas osas sätestatud põhimõtetele.

3. osa. Ajutised meetmed

Artikkel 50

1. Kohtuorganitel on õigus määrata kiireid ja tõhusaid ajutisi meetmeid:

- takistamiseks mis tahes intellektuaalomandiõiguse rikkumise esinemist ning eriti vältimaks kaupade, sealhulgas imporditud kaupade pääsu nende jurisdiktsiooni all olevasse kaubandusse vahetult pärast tollivormistust;
- säilitamiseks väidetava rikkumise seotud asjakohaseid tõendeid.

2. Kohtuorganitel on õigus võtta vajaduse korral ajutisi meetmeid *inaudita altera parte*, eriti kui mis tahes viivitus tõenäoliselt tekitaks õigusevaldajale korvamatut kahju või kui on ilmne tõendite hävitamise oht.

3. Kohtuorganitel on õigus nõuda hagejalt iga mõistlikult kättesaadava tõendi esitamist, selleks et olla piisava kindlusega veendunud, et hageja on õigusevaldaja ning et hageja õigusi on rikutud või et on olemas seesuguse rikkumise vahetu oht, ja määrata hageja kautsjonit või võrdväärset tagatist andma, mis oleks piisav kostja kaitseks ja kuritarvituse vältimiseks.

4. Kui ajutised meetmed on võetud *inaudita altera parte*, tuleb mõjutatud pooltele sellest viivitamata teatada hiljemalt pärast meetmete täideviimist. Asja uuesti läbivaatamine, mille käigus on õigus anda seletusi, toimub kostja nõudmisel, et otsustada mõistliku ajavahemiku jooksul pärast meetmetest teatamist, kas need meetmed tuleb muuta, tühistada või kinnitada.

5. Ajutisi meetmeid võttev võimuorgan võib hagejalt nõuda asjaomaste kaupade identifitseerimiseks vajaliku muu teabe esitamist.

6. Lõikes 4 sätestatud mõjutamata tuleb lõigete 1 ja 2 alusel võetud meetmed kostja nõudel tühistada või muul viisil nende toimimine lõpetada, kui asja sisulise otsustamiseni viivat menetlust pole alustatud mõistliku ajavahemiku jooksul, mille otsustab meetmed määranud kohtuorgan, kui see on liikme seaduste järgi lubatav, või sellise otsustuse puudumisel ei tohi see ajavahemik ületada 20 tööpäeva või 31 kalendripäeva, olenevalt sellest, kumb ajavahemik on pikem.

7. Kui ajutised meetmed tühistatakse või kui nad muutuvad kehtetuks hageja mis tahes teo või tegevusetuse tõttu, või kui hiljem on leitud, et intellektuaalomandiõigust pole rikutud ega pole seda ähvardanud rikkumise oht, on kohtuorganitel õigus kostja nõudel kohustada hageja maksma kostjale kohast hüvitist nende meetmetega tekitatud mis tahes kahju eest.

8. Juhul kui mõni ajutine meede võidakse määrata asja lahendamisel haldusmenetluse käigus, peab menetlus sisuliselt vastama käesolevas osas sätestatud põhimõtetele.

4. osa. Piirimeetmetega seotud erinõuded¹²

Artikkel 51. Kaupade vabastamise peatamine tolliorganite poolt

Kooskõlas alljärgnevate sätetega peavad liikmed kehtestama menetluse¹³, mis võimaldab õigusevaldajal, kellel on alust kahtlustada, et aset võib leida võltsitud kaubamärgiga kaupade või autoriõigust rikkuvate kaupade¹⁴ importimine, esitada kirjaliku taotluse pädevatele haldus- või kohtuorganitele, et tolliorganid peataksid seesuguste kaupade vabasse ringlusse laskmise. Liikmed võivad lubada seesuguse taotluse esitamist muul viisil intellektuaalomandi õigusi rikkuvate kaupade suhtes tingimusel, et käesoleva osa nõuded on täidetud. Samuti võivad liikmed ette näha vastava menetluse nende territooriumil eksportimiseks määratud õigusi rikkuvate kaupade vabasse ringlusse laskmise peatamiseks tolliorganite poolt.

Artikkel 52. Taotlus

Iga õigusevaldaja, kes algatab menetluse artikli 51 alusel, on kohustatud esitama piisava tõendusmaterjali veenmaks pädevaid organeid, et on toime pandud õigusevaldaja intellektuaalomandiõiguse rikkumine *prima facie* importiva maa seaduste järgi, ning andma kõnesolevate kaupade piisavalt üksikasjaliku kirjelduse, et tolliorganitel oleks lihtne neid ära tunda. Pädevad organid informeerivad hagejat mõistliku ajavahemiku jooksul sellest, kas nad on taotluse aktsepteerinud, ning kui pädevad organid on niimoodi otsustanud, milliseks ajavahemikuks tolliorganid meetmeid võtavad.

Artikkel 53. Kautsjon või võrdväärne tagatis

1. Pädevatel organitel on õigus nõuda hagejalt kautsjoni või võrdväärset tagatist, mis oleks piisav kaitsmaks kostjat ja pädevaid organeid ning vältimaks kuritarvitust. Seesugune kautsjon või võrdväärne tagatis ei tohiks põhjendamatu takistada kõnesoleva menetluse kasutamist.

2. Kui käesoleva osa kohase taotluse alusel on tolliorganid otsuse põhjal, mida pole teinud kohtu- või muu sõltumatu riigiorgan, peatanud tööstusdisainilahenduste, patentide, topograafiate või avalikustamata teabega seotud kaupade vabasse ringlusse laskmise, ning artiklis 55 sätestatud ajavahemik on möödunud ilma nõuetekohaselt volitatud organi poolt ajutist vabastust andmata, ning tingimusel et kõik ülejäänud importimistingimused on täidetud, on selliste kaupade omanik, importija või saaja õigustatud neid ringlusse laskma kautsjoni maksmisel, mis on piisav õigusevaldaja kaitsmiseks mis tahes rikkumise eest. Seesuguse kautsjoni maksmine ei kahjusta mis tahes muid õigusevaldajale kättesaadavaid kaitsevahendeid, endastmõistetavaks peetakse kautsjoni tagastamist, kui õigusevaldaja ei suuda mõistliku ajavahemiku jooksul kasutada oma hagemisõigust.

Artikkel 54. Peatamisest teatamine

Importijale ja hagejale teatatakse viivitamata kaupade vabastamise peatamisest artikli 51 alusel.

Artikkel 55. Peatamise kestus

Kui 10 tööpäeva jooksul pärast seda, kui hagejale on kätte antud peatamisteade, ei ole tolliorganitele teatatud, et kostjaks mitteolev pool on algatanud asja sisulisele otsustamisele viiva menetluse või et nõuetekohaselt volitatud organ on võtnud kaupade vabastamise peatamist pikendavaid ajutisi meetmeid, vabastatakse kaubad tingimusel, et on täidetud kõik ülejäänud importimise või eksportimise tingimused; vajaduse korral võidakse seda tähtaega pikendada veel 10 tööpäeva võrra. Kui asja sisulise otsustamiseni viiv menetlus on algatatud, toimub kostja nõudmisel asja uuesti läbivaatamine, mille käigus on õigus anda seletusi, selleks et otsustada mõistliku ajavahemiku jooksul, kas kõnesolevad meetmed tuleb muuta, tühistada või kinnitada. Olenemata eespool sätestatust kohaldatakse artikli 50 lõike 6 sätteid, kui kaupade vabastamise peatamine toimub või kui seda jätkatakse kohtu poolt määratud ajutise meetme alusel.

Artikkel 56. Kahju hüvitamine kaupade importijale ja omanikule

Asjaomastel võimuorganitel on õigus kohustada hagejat maksma kaupade importijale, saajale ja omanikule kohast hüvitist neile kaupade väära kinnipidamisega või artikli 55 alusel vabastatud kaupade kinnipidamisega tekitatud mis tahes kahju eest.

Artikkel 57. Õigus inspekteerida ja saada teavet

Kahjustamata konfidentsiaalse teabe kaitsmist, sätestavad liikmed pädevate võimuorganite õiguse anda õigusevaldajale piisav võimalus lasta tolliorganite poolt kinni peetud kaupu inspekteerida, selleks et põhistada õigusevaldaja nõudeid. Samuti peab pädevatel võimuorganitel olema õigus anda importijale võrdväärne võimalus lasta mis tahes seesuguseid kaupu inspekteerida. Kui asjas on tehtud kinnitav otsus, võivad liikmed anda pädevatele võimuorganitele õiguse teatada õigusevaldajale saatja, importija ja saaja nimed ja aadressid ning kõnesolevate kaupade kogus.

Artikkel 58. Tegutsemine *ex officio*

Kui liikmed nõuavad pädevatelt võimuorganitelt tegutsemist omal algatusel ja nende kaupade vabastamise peatamist, mille suhtes võimuorganid on saanud *prima facie*tõendusmaterjali, et rikutakse intellektuaalomandi õigust, siis:

- a) võivad pädevad võimuorganid igal ajal nõuda õigusevaldajalt mis tahes teavet, mis võib neid nimetatud volituste kasutamisel aidata;
- b) teatatakse peatamisest viivitamata importijale ja õigusevaldajale. Kui importija on esitanud pädevale võimuorganile kaebuse peatamise kohta, kehtivad peatamise suhtes *mutatis mutandis* artiklis 55 fikseeritud tingimused;
- c) võivad liikmed vabastada nii riigiorganid kui -ametnikud kahju hüvitamise vastutusest ainult juhul, kui tegevus pandi toime või kavandati heauskselt.

Artikkel 59. Õiguslikud kaitsevahendid

Kahjustamata muid õigusevaldajale kättesaadavaid hagemisõigusi ja arvestades kostja õigust taotleda asja kohtulikku läbivaatamist, peab pädevatel võimuorganitel olema õigus määrata õigusi rikkuvad kaubad hävitamisele või kõrvaldamisele vastavalt artiklis 46 toodud põhimõtetele. Võltsitud kaubamärgiga kaupade puhul ei luba võimuorganid õigust rikkuvaid kaupu reeksportida muutmatal kujul ega alluta neid erinevatele tolliprotseduuridele muidu kui ainult erandjuhul.

Artikkel 60. Minimaalne import

Liikmed võivad eespool toodud sätteid mitte kohaldada reisijate isiklikus pagasis olevate või väikesaadetistena saadetavate väikeste mittekommertsiseloomuga kaubakoguste suhtes.

5. osa. Kriminaalmenetlus

Artikkel 61

Liikmed näevad ette kriminaalmenetluse ja -karistuste kohaldamise vähemalt juhtudel, kui tahtlikult on võltsitud kaubamärki või rikutud autoriõigusi kommertseesmärkidel. Võimalike õiguslike kaitsevahendite hulka kuulub vabadusekaotus ja/või rahatrahv, mis oleksid piisavalt preventiivsed ja vastaksid võrreldava raskusastmega kuritegude eest määratavatele karistustele. Vajalikel juhtudel kuuluvad võimalike kaitsevahendite hulka ka õigusi rikkuvate kaupade ning peamiselt kuriteo toimepanemisel kasutatud muude materjalide ja seadmete arestimine, konfiskeerimine ja hävitamine. Liikmed võivad ette näha kriminaalmenetluse ja -karistuste kohaldamise muudel intellektuaalomandi õiguste rikkumise juhtudel, eriti kui need pannakse toime tahtlikult ja kommertseesmärkidel.

Artikkel 62

1.II jao osades 2 kuni 6 nimetatud intellektuaalomandi õiguste omandamise või säilitamise tingimusena võivad liikmed nõuda asjakohaste protseduuride ja formaalsuste järgimist. Sellised protseduurid ja formaalsused peavad olema kooskõlas käesoleva lepingu sätetega.

2.Kui intellektuaalomandiõiguse saamiseks on nõutav selle õiguse andmine või registreerimine, peavad liikmed tagama, et õiguse andmise või registreerimise protseduurid lubaksid õiguse omandamise põhitingimuste täitmisel kõnealuse õiguse andmise või registreerimise mõistliku tähtaja jooksul, et vältida kaitse kestuse õigustamatut lühenemist.

3.Pariisi konventsiooni (1967) artiklit 4 kohaldatakse *mutatis mutandis* teenindusmärkide suhtes.

4.Menetlus, mis on seotud intellektuaalomandi õiguste saamise või säilitamisega ning halduskorras tühistamisega ja *inter partes*menetlusega, nagu näiteks vaidlustamine ja tühistamine, kui vastavad menetlused on liikme seadustega ette nähtud, juhindub artikli 41 lõigetes 2 ja 3 sätestatud üldpõhimõtetest.

5.Lõplikud haldusotsused mis tahes lõikes 4 viidatud menetluses alluvad läbivaatamisele kohtu või poolkohtuliku organi poolt. Siiski ei ole kohustust võimaldada sellist otsuste läbivaatamist tagajärjete vaidlustamise või halduskorras tühistamise puhul, tingimusel et sellise menetluse aluseks olnud asjaolud võivad olla kehtetuks tunnistamise menetluse objektiks.

V jagu

VAIDLUSTE ENNETAMINE JA LAHENDAMINE

Artikkel 63. Selgus

1.Käesoleva lepingu reguleerimisalal (intellektuaalomandi õiguste kättesaadavus, ulatus, saamine, kaitsmine ja kuritarvitamise vältimine) liikmete poolt jõustatud seadused ja määrused ning üldise kohaldatavusega lõplikud kohtu- ja haldusotsused tuleb avaldada, või kui avaldamine pole võimalik, üldkättesaadavaks teha riigikeeles viisil, mis võimaldaks valitsustel ja õigusevaldajatel nendega tutvuda. Samuti tuleb avaldada käesoleva lepingu reguleerimisala puudutavad ühe liikme valitsuse või valitsusasutuse kehtivad kokkulepped teise liikme valitsuse või valitsusasutusega.

2.Liikmed teavitavad lõikes 1 viidatud seadustest ja määrustest TRIPSi nõukogu, et abistada nõukogu käesoleva lepingu toimimise jälgimisel. Nõukogu püüab seda kohustust liikmete jaoks maksimaalselt kergendada ning võib otsustada tühistada kohustuse teatada sellistest seadustest ja määrustest otse nõukogule, kui WIPOga peetavad konsultatsioonid seesuguseid seadusi ja määrusi sisaldava ühise registri loomiseks osutuvad edukaks. Samuti kaalub nõukogu selles suhtes iga nõutavat teatamisega seotud meetet kooskõlas käesoleva lepingu järgsete kohustustega, mis tulenevad Pariisi konventsiooni (1967) artikli 6tersätetest.

3.Iga liige peab olema valmis esitama teise liikme kirjalikul nõudmisel lõikes 1 viidatud teavet. Liige, kellel on alust arvata, et konkreetne intellektuaalomandialane kohtu- või haldusotsus või kahepoolne kokkulepe mõjutab tema käesoleva lepingu järgseid õigusi, võib samuti kirjalikult nõuda endale juurdepääsu võimaldamist sellistele konkreetsetele kohtu- või haldusotsustele või kahepoolsetele kokkulepetele või nende kohta piisavalt üksikasjaliku teabe andmist.

4.Lõigete 1, 2 ja 3 sätted ei kohusta liikmeid avaldama konfidentsiaalset teavet, mis takistaks seaduste täitmist või oleks muul viisil vastuolus avalike huvidega või kahjustaks üksikute riiklike või eraettevõtete seaduslikke kaubandushuve.

Artikkel 64. Vaidluste lahendamine

1.Käesoleva lepingu alusel toimuvate konsultatsioonide ja vaidluste lahendamise suhtes kehtivad GATT 1994 XXII ja XXIII artikli sätted, nagu need on täpsustatud ja rakendatud vaidluste lahendamise käsitlusleppes, kui käesolevas artiklis ei ole sätestatud teisiti.

2.Viie aasta jooksul alates WTO lepingu jõustumise kuupäevast ei kehti käesoleva lepingu alusel toimuvate vaidluste lahendamise suhtes GATT 1994 XXIII artikli lõike 1 punktide bja csätted.

3.Lõikes 2 viidatud ajavahemiku jooksul uurib TRIPSi nõukogu käesoleva lepingu põhjal esitatud GATT 1994 XXIII artikli lõike 1 punktides bja cettenähtud tüüpi kaebuste ulatust ja omadusi ning esitab oma soovitusel kinnitamiseks ministrite konverentsile. Ministrite konverents võib võtta selliseid soovitusi kinnitava või lõikes 2 sätestatud tähtaja pikendamise otsuse vastu üksnes konsensusena ning kinnitatud soovitusel jõustuvad kõigi liikmete suhtes ilma edasise formaalse menetluseta.

VI jagu

ÜLEMINEKUKORD

Artikkel 65. Üleminekukord

1. Ükski liige pole kohustatud kohaldama käesoleva lepingu sätteid enne üheaastase tähtaja möödumist WTO lepingu jõustumise kuupäevast, arvestades lõigete 2, 3 ja 4 sätteid.

2. Arengumaaliikmel on õigus pikendada nelja aasta võrra lõikes 1 määratletud tähtaega käesoleva lepingu sätete kohaldamiseks, välja arvatud artiklite 3, 4 ja 5 suhtes.

3. Mis tahes muu liige, kes on üleminekuprotsessis plaanimajanduselt vaba ettevõtlusega turumajandusele ning kes viib läbi oma intellektuaalomandi süsteemi struktuurset reformi ning kellel on intellektuaalomandi alaste seaduste ja määruste ettevalmistamisel ja rakendamisel spetsiifilisi probleeme, võib samuti kasutada lõikes 2 ettenähtud tähtaja pikendust.

4. Ulatuses, milles arengumaaliige on käesoleva lepinguga kohustatud laiendama toote patendikaitset tehnoloogiaaladele, millel ei ole tema territooriumil sellist kaitset käesoleva lepingu selle liikme suhtes kohaldamise üldtähtpäeval vastavalt lõikes 2 määratletule, võib ta selliste tehnoloogiaalade suhtes II jao 5 osa tootepatentide sätete kohaldamise tähtaega pikendada veel viie aasta võrra.

5. Liige, kes kasutab üleminekuajaperioodi lõike 1, 2, 3 või 4 alusel, tagab, et selle ajavahemiku jooksul tema seadustes, määrustes või tavades tehtud muudatused ei vähendaks kooskõla käesoleva lepingu sätetega.

Artikkel 66. Vähimarenenud liikmesmaat

1. Silmas pidades vähimarenenud liikmesmaade erivajadusi ja -nõudeid, nende majandus-, finants- ja haldusprobleeme ning nende vajadust paindlikkuse järele elujõulise tehnoloogilise baasi loomiseks, ei ole sellised liikmed kohustatud käesoleva lepingu sätteid peale artiklite 3, 4 ja 5 kohaldama 10 aasta jooksul alates artikli 65 lõike 1 põhjal määratletud kohaldamistähtpäevast. Vähimarenenud liikme poolt nõuetekohaselt motiveeritud palve esitamisel pikendab TRIPSi nõukogu kõnealust tähtaega.

2. Arenenud liikmesmaat kohtlevad soodsalt oma territooriumil asuvaid ettevõtteid ja institutsioone eesmärgiga edendada ja soodustada tehnoloogia siirdamist vähimarenenud liikmesmaadele, et võimaldada neil luua kindel ja elujõuline tehnoloogiline baas.

Artikkel 67. Tehniline koostöö

Selleks et hõlbustada käesoleva lepingu rakendamist, peavad arenenud liikmesmaat vastava taotluse korral ja vastastikku kokkulepitud tingimustel tegema tehnilist ja finantskoostööd arengumaaliikmete ja vähimarenenud liikmesmaade heaks. Selline koostöö hõlmab abi seaduste ja määruste ettevalmistamisel intellektuaalomandi õiguskaitse ja selle tagamise kohta ning rikkumise takistamiseks, samuti hõlmab see toetust nende küsimustega tegelevate kodumaiste talituste ja asutuste rajamiseks või tugevdamiseks, kaasa arvatud personali koolitus.

VII jagu

INSTITUTSIOONILINE KORRALDUS: LÕPPSÄTTED

Artikkel 68. Intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide nõukogu

TRIPSi nõukogu jälgib käesoleva lepingu toimimist ja eriti sellest tulenevate kohustuste täitmist liikmete poolt ning annab liikmetele võimaluse konsulteerida intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektidega seotud küsimustes. Ta täidab talle liikmete poolt pandud muid kohustusi ning eriti annab mis tahes abi, mida liikmed temalt taotlevad vaidluste lahendamise menetluse puhul. Oma kohustuste täitmisel võib TRIPSi nõukogu konsulteerida mis tahes teabeallikaga, mida ta peab asjakohaseks, ning paluda sealt teavet. WIPOga konsulteerides püüab nõukogu jõuda ühe aasta jooksul pärast oma esimest koosolekut sobivatele kokkulepetele koostööks selle organisatsiooni instantsidega.

Artikkel 69. Rahvusvaheline koostöö

Liikmed lepivad kokku teha omavahel koostööd, et lõpetada rahvusvaheline kauplemine intellektuaalomandi õigusi rikkuvate kaupadega. Sel eesmärgil määravad nad oma administratsioonis kontaktisikud ja teavitavad nendest ning on valmis vahetama teavet õigusi rikkuvate kaupadega kauplemise kohta. Eriti edendavad nad

teavevahetust ja koostööd tolliorganite vahel, pidades silmas kauplemist võltsitud kaubamärke kandvate ja autoriõigusi rikkuvate kaupadega.

Artikkel 70. Olemasolevate objektide kaitse

1. Käesolev leping ei sea kohustusi tegude suhtes, mida pandi toime enne lepingu kõnealuse liikme suhtes kehtima hakkamise kuupäeva.

2. Kui käesolevas lepingus pole sätestatud teisiti, tekivad käesoleva lepingu põhjal kohustused kõigi objektide suhtes, mis on olemas käesoleva lepingu kõnealuse liikme suhtes kehtima hakkamise kuupäeval ja mis on sellel kuupäeval kõnealuse liikme territooriumil kaitstud või mis vastavad antud hetkel või edaspidi kaitse kriteeriumidele käesoleva lepingu tingimuste kohaselt. Käesoleva lõike ja lõigete 3 ja 4 puhul määratletakse autoriõigusest tulenevad kohustused olemasolevate teoste suhtes üksnes Berni konventsiooni (1971) artikli 18 põhjal ning fonogrammi tootjate ja esitajate õigustest tulenevad kohustused olemasolevate fonogrammide suhtes üksnes Berni konventsiooni (1971) artikli 18 põhjal, nagu selle kohaldamine on määratud käesoleva lepingu artikli 14 lõike 6 järgi.

3. Objektidele, mis käesoleva lepingu kõnealuse liikme suhtes kehtima hakkamise kuupäevaks on läinud üldsuse valdusse, kaitset taastada ei tule.

4. Kaitstavaid õigusi sisaldavate objektide suhtes toime pandud tegude puhul, mis käesoleva lepinguga kooskõlas olevate seaduste põhjal loetakse õiguserikkumiseks ja mis pandi toime või millega seoses tehti märkimisväärseid investeringuid enne WTO lepingu tunnustamist kõnealuse liikme poolt, võib iga liige kehtestada piirangud õigusevaldajale kättesaadavatele õiguslikele kaitsevahenditele nende tegude jätkuva toimepaneku puhuks pärast käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva nimetatud liikme suhtes. Sellistel juhtudel peab liige siiski ette nägema õiglase hüvitise maksmise.

5. Liige ei ole kohustatud kohaldama artikli 11 ja artikli 14 lõike 4 sätteid originaalide või kooپیate suhtes, mis on ostetud enne käesoleva lepingu kõnealuse liikme suhtes jõustumise kuupäeva.

6. Liikmed ei ole kohustatud kohaldama artiklit 31 või artikli 27 lõike 1 nõuet, mille kohaselt patendiõigused peavad tehnikavaldkonnast sõltumata olema kasutatavad õigusevaldaja loata, kui valitsus andis sellise kasutamise loa enne käesoleva lepingu teatavakssaamise kuupäeva.

7. Intellektuaalomandi õiguste puhul, mille kaitse eeltingimuseks on registreerimine, tuleb lubada käesoleva lepingu kõnealuse liikme suhtes jõustumise kuupäevaks lahendamata kaitsetaotluste muutmist, nõudmaks käesoleva lepingu sätete alusel pakutavat mis tahes tugevdatud kaitset. Muudatused ei tohi sisse tuua uusi objekte.

8. Kui WTO lepingu jõustumise kuupäeval liige ei võimalda patendikaitset farmaatsia- ja agrokeemiatoodetele kooskõlas oma kohustustega artikli 27 alusel, on selline liige kohustatud:

- a) olenemata VI jao sätetest kehtestama alates WTO lepingu jõustumisest korra, mis võimaldaks patenditaotluste esitamist sellistele leiutistele;
- b) kehtestama sellistele taotlustele käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva seisuga sellised patentsuse kriteeriumid, mis on fikseeritud käesolevas lepingus, nagu oleksid need kriteeriumid kehtinud kõnealuse liikme territooriumil taotluse esitamise kuupäeval, või prioriteedinõude olemasolul taotluse prioriteedikupäeval;
- c) võimaldama kooskõlas käesoleva lepinguga patendikaitse patendi kehtivusaja jooksul, arvestatuna taotluse esitamise kuupäevast kooskõlas käesoleva lepingu artikliga 33, nendele taotlustele, mis vastavad punktis b) viidatud kaitsekriteeriumidele.

9. Kui toode on liikme territooriumil patenditaotluse objektiks kooskõlas lõike 8 punktiga a, antakse hoolimata VI jao sätetest turustamise ainuõigused viieks aastaks pärast kõnealuse liikme territooriumil turustusloa saamist või kuni nimetatud liikme territooriumil tootepatendi saamiseni või taotluse tagasilükkamiseni olenevalt sellest, kumb tähtaeg on lühem, tingimusel et pärast WTO lepingu jõustumist on selle toote kohta esitatud patenditaotlus ja antud patent teise liikme territooriumil ning seal on saadud turustusluba.

Artikkel 71. Läbivaatamine ja parandamine

1. TRIPSi nõukogu vaatab käesoleva lepingu rakendamise läbi pärast artikli 65 lõikes 2 näidatud üleminekuperioodi lõppemist. Võttes arvesse lepingu rakendamisel saadud kogemust peab nõukogu lepingu läbi vaatama kahe aasta möödumisel nimetatud kuupäevast ning seejärel samasuguste ajavahemike möödudes. Nõukogu võib läbivaatusi ette võtta ka silmas pidades mis tahes asjakohaseid uusi arenguid, mis võivad tingida käesoleva lepingu muutmist või parandamist.

2. Parandusi, mille eesmärk on jõuda sellisele intellektuaalomandi õiguskaitse saavutatud kõrgemale tasemele, mida pakuvad muud mitmepoolsed lepingud ja mida on nende lepingute alusel aktsepteerinud kõik WTO liikmed, võib saata edasi ministrite konverentsile meetmete võtmiseks vastavalt WTO lepingu X artikli lõikele 6 TRIPSi nõukogu poolt konsensusega vastu võetud ettepaneku alusel.

Artikkel 72. Reservatsioonid

Teiste liikmete nõusolekuta ei või käesoleva lepingu ühegi sätte osas reservatsioone teha.

Artikkel 73. Julgeolekuerandid

Ühtegi käesoleva lepingu sätet ei tõlgendata:

- a) kohustavana liiget esitama mis tahes teavet, mille avaldamist ta peab oma esmatähtsaid julgeolekuhuve kahjustavaks;
- b) takistavana liiget võtmast mis tahes meetmeid, mida ta peab vajalikuks oma esmatähtsate julgeolekuhuvide kaitseks:
 - i) seoses lõhustuvate ainete või ainetega, millest neid saadakse;
 - ii) relvade, laskemoona ja sõjavarustuse ning muude kaupade ja ainetega kauplemise suhtes, mis otseselt või kaudselt toimub relvajõudude varustamise otstarbel;
 - iii) sõja ajal või muus rahvusvaheliste suhete kriisiolukorras;
- c) takistavana liiget võtmast mis tahes meetmeid vastavalt tema ÜRO põhikirja järgsetele kohustustele rahvusvahelise rahu ja julgeoleku säilitamiseks.

¹«Kodanike» all peetakse käesolevas lepingus WTO omaette tolliterritooriumiga liikme puhul silmas füüsilisi või juriidilisi isikuid, kellel on sellel tolliterritooriumil alaline elukoht või tegelik ja toimiv tööstus- või kaubandusettevõtte.

²Käesolevas lepingus tähendab «Pariisi konventsioon» tööstusomandi kaitse Pariisi konventsiooni, «Pariisi konventsioon (1967)» selle konventsiooni 14. juuli 1967. a Stockholmi dokumenti, «Berni konventsioon» kirjandus- ja kunstiteoste kaitse Berni konventsiooni, «Berni konventsioon (1971)» selle konventsiooni 24. juuli 1971. a Pariisi dokumenti, «Rooma konventsioon» rahvusvahelist teoste esitajate, fonogrammitootjate ning ringhäälinguorganisatsioonide kaitse konventsiooni, mis võeti vastu Roomas 26. oktoobril 1961. «Mikrolülituse käsitlev intellektuaalomandi leping» (IPIC leping) tähendab intellektuaalomandi lepingut mikrolülituste valdkonnas, mis võeti vastu Washingtonis 26. mail 1989. «WTO leping» tähendab WTO asutamislepingut.

³Käesoleva lepingu artiklite 3 ja 4 kohaselt peab kaitse hõlmama asjaolusid, mis mõjutavad nii intellektuaalomandi õiguste kättesaadavust, omandamist, ulatust, säilimist ja elluviimist, kui ka neid asjaolusid, mis mõjutavad käesolevas lepingus eriti mainitud intellektuaalomandi õiguste kasutamist.

⁴Olenemata artikli 42 esimesest lausest võivad liikmed kõnealuste kohustuste suhtes näha ette halduskorras teostamist.

⁵Käesoleva artikli rakendamisel võib liige pidada väljendeid «omab leiuustaset» ja «on tööstuslikult kasutatav» vastavalt väljendite «ei ole enesestmõistetav» ja «kasulik» sünonüümideks.

⁶See õigus, nagu kõik teised käesolevas lepingus kaupade kasutamise, müügi, impordi või muu levitamise seoses antavad õigused, on sätestatud artiklis 6.

⁷«Muu kasutamine» tähendab muud kui artiklis 30 lubatud kasutamist.

⁸Seda mõistetakse nii, et liikmed, kellel ei ole põhipatendi väljaandmise süsteemi, võivad sätestada, et kaitse kestust arvestatakse alates taotluse esitamisest põhipatendi väljaandmise süsteemi.

⁹Terminil «õigusevaldaja» on käesolevas osas sama tähendus kui terminil «õigusevaldaja» IPIC lepingus.

¹⁰Käesolevas sättes tähendab väljend «viis, mis on vastuolus ausate kaubandustavade» minimaalselt selliseid tegevusi nagu lepingu rikkumine, usalduse kuritarvitamine ja rikkumisele kallutamine ning hõlmab avaldamata teabe omandamist kolmanda isiku poolt, kes teadis või pidi teadma, et teabe hankimine kuulub seesuguse tegevuse alla.

¹¹Käesolevas jaos hõlmab mõiste «õigusevaldaja» liite ja ühingu, kelle õigusvõimesse kuulub seesuguste õiguste kaitsmine.

¹²Kui liige on kõrvaldanud põhiliselt kõik kontrollimeetmed üle oma piiri toimuva kaupade liikumise osas teise liikme puhul, kellega ta kuulub ühte tolliliitu, ei nõuta talt kõnesoleval piiril käesoleva osa sätete kohaldamist.

¹³Ollakse arusaamisel, et puudub kohustus seesuguse menetluse rakendamiseks importkaupade suhtes, mis on õigusevaldaja poolt või tema nõusolekul turule lastud teisel maal, ning transiitkaupade suhtes.

¹⁴Käesolevas lepingus tähendavad:

- a) «võltsitud kaubamärgiga kaubad» mis tahes kaupu, sealhulgas pakendit, mis ilma loata kannavad kaubamärki, mis on identne seesuguste kaupade suhtes kehtiva korra kohaselt registreeritud kaubamärgiga või mida pole võimalik olulistest aspektidest seesugusest kaubamärgist eristada ja mis seega rikub kõnesoleva kaubamärgi omaniku õigusi importiva maa seaduste põhjal;
- b) «autoriõigust rikkuvad kaubad» mis tahes kaupu, mis on ilma õigusevaldaja või tema poolt nõuetekohaselt valmistamise maal volitatud isiku nõusolekuta tehtud koopiad ja mis on tehtud otseselt või kaudselt kaubaartikli järgi, mille puhul koopia valmistamine oleks olnud autoriõiguse või sellega kaasnevate õiguste rikkumine importiva maa seaduste järgi.

Annex ICAGREEMENT ON TRADE-RELATED ASPECTS OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS
Members,

Desiring to reduce distortions and impediments to international trade, and taking into account the need to promote effective and adequate protection of intellectual property rights, and to ensure that measures and procedures to enforce intellectual property rights do not themselves become barriers to legitimate trade;

Recognizing, to this end, the need for new rules and disciplines concerning:(a) the applicability of the basic principles of GATT 1994 and of relevant international intellectual property agreements or conventions;(b) the provision of adequate standards and principles concerning the availability, scope and use of trade-related intellectual property rights;(c) the provision of effective and appropriate means for the enforcement of trade-related intellectual property rights, taking into account differences in national legal systems;(d) the provision of effective and expeditious procedures for the multilateral prevention and settlement of disputes between governments: and(e) transitional arrangements aiming at the fullest participation in the results of the negotiations;

Recognizing the need for a multilateral framework of principles, rules and disciplines dealing with international trade in counterfeit goods;

Recognizing that intellectual property rights are private rights;

Recognizing the underlying public policy objectives of national systems for the protection of intellectual property, including developmental and technological objectives;

Recognizing also the special needs of the least-developed country Members in respect of maximum flexibility in the domestic implementation of laws and regulations in order to enable them to create a sound and viable technological base;

Emphasizing the importance of reducing tensions by reaching strengthened commitments to resolve disputes on trade-related intellectual property issues through multilateral procedures;

Desiring to establish a mutually supportive relationship between the WTO and the World Intellectual Property Organization (referred to in this Agreement as "WIPO") as well as other relevant international organizations;

Hereby agree as follows:

Part I